

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

L. A. GEELHOED

esitatud 19. jaanuaril 2006¹

1. Käesolevas apellatsioonkaebuses palub komisjon osaliselt tühistada Esimese Astme Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon Co. Ltd jt vs. komisjon (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“). Apellatsioonkaebus piirdub kohtuasjaga T-239/01.²

komisjoni koostöö teatavaid tahke ning teiselt poolt koostööteatises sätestatud vaba-tahtlikku koostööd.

I. Asjassepuutuvad õigusnormid

2. Esimese Astme Kohtus menetluses olnud kohtuasjas alandas nimetatud kohus trahvisummat, mille komisjon oli SGL-ile määranud 18. juuli 2001. aasta otsusega 2002/271/EÜ EÜ asutamislepingu artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluse kohta (juhtum nr COMP/E-1/36.490 — Grafiitelektroodid).³

Määrus nr 17

4. Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta⁴ (edaspidi „määrus nr 17“) artikkel 15 sätestab:

3. Komisjoni väited puudutavad ühelt poolt määrusest nr 17 tuleneva komisjoni uurimis-pädevuse raames toimuva ettevõtjate ja

„1. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 100–

1 — Algkeel: inglise.

2 — 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-239/01: SGL vs. komisjon (EKL 2004, lk II-1181).

3 — EÜT 2002, L 100, lk 1.

4 — EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/03, lk 3.

5000 arvestusühikut, kui need tahtlikult või hooletusest: *Suunised*

[...]

- b) annavad ebaõiget informatsiooni vastuses nõudele, mis on esitatud vastavalt artikli 11 lõigetele 3 või 5 [...]

2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1 000-1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

- a) rikuvad EMÜ asutamislepingu artikli [81] lõiget 1 või artiklit [82], [...]

[...]

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.”

5. Komisjoni teatise „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta”⁵ (edaspidi „suunised”) preambulis on sätestatud:

„[S]uunistes kirjeldatud põhimõtted peaksid tagama komisjoni otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse nii ettevõtjate kui ka Euroopa Ühenduste Kohtu silmis, samas säilitades kaalutusõiguse, mis asjakohaste õigusaktide alusel on komisjonile antud trahvide määramiseks 10% piires kogukäibest. Seda kaalutusõigust tuleb siiski kasutada ühtse ja mittediskrimineeriva poliitika kohaselt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistamise eesmärkidega.

Trahvisumma kindlaksmääramise uus meetod põhineb järgmistel eeskirjadel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude arvessevõtmiseks.”

5 — EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171.

Koostööteatis

6. Komisjoni teatises, mis puudutab trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades⁶ (edaspidi „koostööteatis“), määratleb komisjon peatüki A punktis 3, millistel tingimustel võib komisjoni läbiviidava uurimise käigus temaga koostööd tegevaid ettevõtjaid neid muidu tasumisele kuuluvast trahvist vabastada või seda vähendada.

7. Koostööteatise peatüki A punktis 5 on sätestatud:

„Ettevõtja koostöö komisjoniga on vaid üks asjaolu, mida komisjon trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtab [...]”. [Siin ja edaspidi on koostööteatist tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

8. Peatükk D on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui [ettevõtja] teeb koostööd, mille puhul ei ole täidetud kõik peatükkides B või C sätestatud tingimused, siis vähendatakse

trahvisummat, mida oleks kohaldatud koostööst keeldumise korral, 10%–50% võrra.

2. Selline koostöö võib seisneda järgmises:

— enne vastuväiteteatise saatmist esitab [ettevõtja] komisjonile teabe, dokumendid või muud tõendid, mis aitavad olulisel määral tuvastada rikkumise asetleidmist;

— pärast vastuväiteteatise saamist teatab [ettevõtja] komisjonile, et ta ei vaidlusta sisuliselt asjaolusid, millele komisjoni väited tuginevad”.

II. Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja vaidlustatud komisjoni otsus

9. Vaidlustatud kohtuotsuses on Esimese Astme Kohus võtnud tema menetluses oleva vaidluse asjaolud kokku järgmiselt:

„1 Komisjon on otsuses 2002/271 [...] tuvastanud mitme grafiitelektroodide

6 — EÜT 1996, C 207, lk 4.

sektori ettevõtja osalemise reas kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevustes EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses ja Euroopa Majanduspiirkonna asutamislepingu (edaspidi „EMP leping”) artikli 53 lõike 1 tähenduses.

millest 280 miljonit tonni toodeti elektrilistes kaarahjudes [...]

[...]

2. Grafiitelektroode kasutatakse põhiliselt terase tootmiseks elektrilistes kaarahjudes. Terase tootmine nendes ahjudes toimub peamiselt taaskasutuse teel, st uut terast toodetakse terase jäätmetest; see erineb klassikalisest terase tootmisest, kus hapniku kõrgahjudes kasutatakse toorainena rauamaaki. Üheksat elektroodi, mis on ühendatud kolme kaupa varrasteks, kasutatakse elektri ahjus, kus sulatatakse vanarauda. Arvestades sulamisprotsessi intensiivsust, tarbitakse umbes iga kaheksa tunni kohta üks elektrood. Elektroodi moodustumisaeg on umbes kaks kuud. Grafiitelektroodid on selles tootmisprotsessis asendamatud.

5. 1980. aastate tehnoloogilised uuendused võimaldasid elektroodide tarbimist tonni toodetud terase kohta oluliselt vähendada. Sel perioodil toimusid terasetööstuses ka olulised ümberkorraldused. Elektroodide nõudluse vähenemise tõttu toimusid ümberkorraldused ülemaailmses elektroodide tööstuses, kusjuures mitmed tehased suleti.

6. 2001. aastal varustasid Euroopa turgu üheksa lääne grafiitelektroodide tootjat [...]

3. Grafiitelektroodide nõudlus on otseselt seotud terase tootmisega elektrilistes kaarahjudes. Peamised kliendid on terasetootjad, kes esindavad 85% nõudlust. 1998. aastal toodeti maailmas toorterast kokku 800 miljonit tonni,

7. Tuginedes määruse nr 17 artikli 14 lõikele 3 [...], viisid komisjoni ametnikud 5. juunil 1997 [...] läbi üheaegsed etteteatamata kontrollid.

8. Samal päeval korraldasid Federal Bureau of Investigation (FBI) ametnikud

Ameerika Ühendriikides läbiotsimise mitme tootja asukohas. Nende läbiotsimiste tulemusena esitati SGL Carbonile [...] kriminaalasjas süüdistus kartellis osalemise eest. Kõik süüdistatavad tunnistasid ennast süüdi ja nõustusid kandma rahalist karistust, mis SGL Carboni puhul oli määratud summas 135 miljonit USA dollarit [...]

otsus, milles leiti, et hagejaks olevad ettevõtjad [...] osalesid ülemaailmses hindade kindlaksmääramise ning asjaomase toote siseriiklike ja regionaalsete turgude jagamise kokkuleppes „kodumaise tootja” põhimõtte alusel: UCAR ja SGL Carbon vastutasid Ameerika Ühendriikide turu eest; lisaks vastutas UCAR Euroopa teatavate osade ja SGL Carbon ülejäänud Euroopa eest; [...]

[...]

10. Teatud hulk ostjaid esitasid Ameerika Ühendriikides [...], SGL [...] vastu hagi kahju hüvitamiseks kolmekordses määras.

13. Vaidlustatud komisjoni otsuse kohaselt olid kartelli põhikokkulepped järgmised:

— grafiitelektroodide hinnad tuli kindlaks määrata ülemaailmselt;

11. Kanadas, [...] [j]uulis 2000 tunnistas SGL Carbon end süüdi ja nõustus tasuma rahalise karistuse summas 12,5 miljonit Kanada dollarit [Kanada konkurentsiseaduse sätete] [...] rikku-mise eest. Seoses SGL Carboni osalemi-sega kartellis esitasid Kanada terase-tootjad juunis 1998 SGL Carboni [...] vastuhagi tsiviilasjas.

— hinnaga seotud otsuseid võis iga äri-ühing vastu võtta ainult presidendi või juhatuse liikmete tasandil;

12. 24. jaanuaril 2000 esitas komisjon süüdimõistetud ettevõtjatele vastuväitetea-tise. 18. juulil 2001 võeti haldusme-netluses vastu vaidlustatud komisjoni

— „kodumaine tootja” pidi määrama turu-hinna oma „territooriumil” ja teised tootjad pidid seda „järgima”;

- „välismaa” turgudel, st turgudel, mis ei olnud ühegi tootja „kodumaa”, määrati hind kindlaks kokkuleppel;
 - „välismaa” tootjad ei tohtinud pakkuda agressiivset konkurentsi ja pidid teiste tootjate „kodumaa” turgudelt tagasi tõmbuma;
 - tootmiskahtu suurendada ei olnud lubatud (Jaapani tootjad pidid kahte vähendama);
 - tootmistehnoloogiaid ei tohtinud võõrandada muudele isikutele kui kartellis osalevatele tootjatele.
14. Vaidlustatud komisjoni otsuses sätestatakse veel, et kartelli põhikokkuleppeid sõlmiti kartelliosaliste koosolekutel, mida organiseeriti mitmel tasandil: „tegevjuhtide” koosolekud, „töötajate” koosolekud, Euroopa tootjate koosolekud (ilma Jaapani ettevõtjateta), konkreetseid turge käsitlevad siseriiklikud või regionaalsed koosolekud ning ettevõtjatevahelised kahepoolsed kontaktid.
- [...]
16. Vaidlustatud komisjoni otsuses tuvastatud faktide ja antud õiguslike hinnangute alusel määras komisjon rikkumise toimepannud ettevõtjatele trahvid, mille summad arvutati vastavalt meetodile, mis on sätestatud suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta ja ka komisjoni teatises, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades.
17. Vaidlustatud komisjoni otsuse resolütiivosa artiklis 3 määratakse järgmised trahvid:
- SGL Carbon: 80,2 miljonit eurot;
18. Resolütiivosa artiklis 4 kohustatakse asjassepuutuvaid ettevõtjaid tasuma trahvi kolme kuu jooksul alates [vaidlustatud komisjoni] otsuse kättesaamisest ja määratakse tasumisega hilinemise eest viivis 8,04%.”

III. Vaidlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

liku koostööna ja seda tuleb premeerida koostööteatise peatüki D punkti 2 esimese taande alusel.

10. SGL Carbon ja teised vaidlustatud komisjoni otsuse adressaadiks olevad ettevõtjad esitasid 20. oktoobril 2001 Esimese Astme Kohtu kantselseisse nimetatud otsuse peale tühistamishagid.

IV. Apellatsioonkaebuse nõuded

11. Vaidlustatud kohtuotsuses on Esimese Astme Kohus otsustanud muu hulgas järgmist:

13. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

„[...]

2) Kohtuasjas T-239/01: SGL Carbon vs. komisjon [otsustas Esimese Astme Kohus]:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsuse resolutiivosa punkt 2;

— kinnitada hagejale komisjoni otsuse 2002/271 artikli 3 alusel määratud trahvi suuruseks 69 114 000 eurot;

— mõista kohtukulud välja SGL-ilt.

— jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata;

14. SGL palub Euroopa Kohtul:

[...]”

12. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 401–412 leidis Esimese Astme Kohus, et SGL ei olnud kohustatud vastama komisjoni teatavatele küsimustele ega esitama teatavaid dokumente. Asjaolu, et SGL siiski esitas nõutud teabe, tuleb käsitada vabataht-

— jätta apellatsioonkaebus rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

V. Väited ja peamised argumendid

15. Komisjon väidab, et Esimese Astme Kohtu teatavad järeldused kohtuotsuse punktides 401–412 on vastuolus ühenduse õigusega, eeskätt on rikutud määruse nr 17 artiklit 15 koosmõjus artikliga 11 ja koostööteatist. Lisaks on Esimese Astme Kohtu otsuse vaidlustatud punktides esitatud põhjendused vigased.

16. Komisjon esitab oma nõuete toetuseks ühe väite, mille ta jagab kahte ossa, ning teise võimalusena teise väite.

17. Peamine väide, milles komisjon ei nõustu sellega, kas teatavate informatsiooninõude vastustega peaks põhimõtteliselt kaasnema trahvisumma vähendamine, puudutab:

1) 31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõuet (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 407–409 ning punkti 410 esimesed kolm lauset);

2) 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõuet (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 412).

18. Teise võimalusena esitatud väide puudutab trahvisumma vähendamise ulatust varasemale informatsiooninõudele järgnenud kaasaaitamise korral (punkt 410).

19. Kokkuvõtvalt esitati järgmised argumendid.

20. Dokumente käsitleva peamise väite esimeses osas väidab komisjon, et tal on alati õigus nõuda dokumentide esitamist ja sellise nõude esitamine ei riku kaitseõigust. Tegemist ei olnud küsimustega, millele vastates võtaks ettevõtja rikkumise omaks. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 408 ja 409 ei lähtunud Esimese Astme Kohus väljakujuenenud kohtupraktikast. Lisaks on niisugune käsitus vastuolus punktidega 403, 406 ja 407, milles Esimese Astme Kohus viitas asjaomasele kohtupraktikale.

21. Lisaks oleks Esimese Astme Kohus pidanud komisjoni arvates tuvastama, millises ulatuses SGL tegelikult komisjoni dokumentide esitamise nõudele vastas, kuna kohtu arvates oli see küsitav. 8. juuni 1999. aasta vastuse sõnastusest ilmneb, et vastust tegelikult ei esitatud. SGL vastas, et tema valduses ei ole kõiki nõutud dokumente. Järelikult ei olnud põhjust vähendada trahvisummat veel suuremas ulatuses, kui seda oli juba tehtud. Hoolimata nõutud

dokumentide esitamata jätmisest, aitas SGL siiski fakte selgitada. Komisjon arvestas seda koostööd. Ainsad vastused, mida komisjon leebemal kohtlemisel arvesse ei võtnud, olid SGL-i vastused ametlikule informatsiooninõudele. Komisjon võttis arvesse teavet, mis oli ulatuslikum kui nõudis koostöökohustus.

SGL-i vastus ei olnud ulatuslikum, kui nõuab koostöökohustus vastavalt määruse nr 17 artiklile 11. Liiatigi võib trahvisummat vähendada üksnes selline kaasaaitamine, mis võimaldab komisjonil kergemini rikkumist tuvastada.

22. SGL väidab, et kogu teavet, mis sisaldub tema 8. juuni 1999. aasta memorandumis ja 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõudele esitatud vastustes, tuleb käsitleda kui koostööd, kuna võimatu on eristada sõnaselget rikkumise omaksvõttu ja tõendina käsitatavate asjaolude või dokumentide esitamist. Tema arvates on tal täielik õigus vaikida.

25. SGL jagab Esimese Astme Kohtu õiguslikku seisukohta. SGL leiab, et nimetatud informatsiooninõude esitamiseks ei olnud õiguslikku alust, arvestades seda, et teiste ettevõtjate hoiatamine ei ole EÜ artikli 81 lõikega 1 keelatud konkurentsivastane tegevus. Määruse nr 17 artikkel 11 ei anna komisjonile õigust esitada selliseid küsimusi. Isegi kui eeldada, et teiste kartelliliikmete hoiatamist võib käsitada raskendava asjaoluna, tuleb omaksvõttu käsitleda koostööna. Igatahes sedastas Esimese Astme Kohus õigesti, et tal ei olnud kohustust vastata.

23. SGL leiab, et juhul, kui Euroopa Kohus seda seisukohta ei jaga, on vaidlustatud kohtuotsus sellegipoolest kooskõlas kohtupraktikaga.

24. Seoses väite teise osaga, mis puudutab 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõuet, märgib komisjon, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 412 on mitmeid vigu. Esimese Astme Kohus on komisjonile omistanud seisukoha, mida viimane ei ole kunagi väljendanud. Komisjon toonitas, et ta ei premeerinud SGL-i vähem seetõttu, et viimane ei avalikustanud kõiki ettevõtjaid, keda ta oli hoiatanud, vaid et ta pigem ei premeerinud SGL-i rohkem seetõttu, et

26. Viimaks vaidleb komisjon vastu Esimese Astme Kohtu seisukohale, et informatsiooninõudele vastamisega uurimisele kaasaaitamine on aluseks trahvisumma samasugusele vähendamisele nagu vabatahtlik kaasaaitamine. Komisjoni sõnul eitas Esimese Astme Kohus sellega asjaolu, et trahvisumma vähendamise aluseks saab olla üksnes selline uurimisele kaasaaitamine, mis hõlbustab

komisjonil oma ülesannet täita. On selge, et ennekõike kehtib see vabatahtliku kaasaaitamise kohta, kuna see leiab aset varases staadiumis, mistõttu komisjon ei pea teatavaid uurimistoiminguid tegema, näiteks koostama informatsiooninõuet.

27. Esimese Astme Kohtu võrdlus koostööteatise peatükiga C ei räägi mitte tema enda, vaid komisjoni arvamuse kasuks. Seisukoht, et informatsiooninõudele vastamisega kaasaaitamise eest tuleb premeerida samamoodi nagu vabatahtliku kaasaaitamise eest, ei ole kooskõlas koostööteatisega. Juhul kui Esimese Astme Kohus leiab, et mõlemat juhtumit tuleb käsitleda samamoodi, on ta rikkunud määruse nr 17 artiklit 15 koosmõjus koostööteatiseiga.

VI. Vaidlustatud kohtuotsuse asjaomased punktid

28. Esimese Astme Kohus alustab esimest osa järgmiselt:

— kohus toonitas, et täielikku õigust vaikimisele ei saa tunnustada, kuna sellise õiguse olemasolu tunnustamine ületaks ettevõtjate kaitseõiguse säilitamiseks vajaliku piiri ja oleks komisjonile põhjendamatu takistus tema poolt ühisturul

konkurentsieeskirjade järgimise järelevalve ülesande täitmisel. Lisaks meenu- tas kohus, et vaikimisõigust saab tunnustada vaid siis, kui asjassepuutuvat ettevõtjat kohustatakse esitama vastu- seid, millega ettevõtja võtaks omaks rikkumise, mille tõendamise kohustus lasub komisjonil (punkt 402);

— kohus meenutas kohtupraktikat, milles on sedastatud, et määruse nr 17 artikli 11 tõhususe tagamiseks on komisjonil õigus kohustada ettevõtjaid esitama kogu vajalik teave asjaolude kohta, mis neile võivad teada olla ja edastama komisjonile tema nõudmisel ja vastavalt vajadusele ettevõtja valduses olevad asjakohased dokumendid, isegi kui neid võidakse kasutada konkurentsivastase tegevuse tuvastamiseks, ning et komisjoni selline teave väljanõudmise õigus ei ole vastuolus ei Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK”) artikliga 6 ega Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga (punktid 403 ja 404);

— seejärel märkis Esimese Astme Kohus, et kuigi Euroopa Kohus leidis kohtuot-

suses Limburgse Vinyl Maatschappij jt,⁷ et pärast otsust kohtuasjas 374/87: Orkem vs. komisjon⁸ on Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika edasi arenenud kohtuotsustes Funke, Saunders vs. Ühendkuningriik ja J. B. vs. Šveits, ei muutnud Euroopa Kohus oma senist praktikat kohtuotsuses LVM (punkt 405);

- lõpuks järeldas kohus, et igal juhul ei saa ainuüksi fakte puudutavatele komisjoni küsimustele vastamise kohustus ja olemasolevate dokumentide esitamise nõude täitmine olla asjaolud, millega rikutaks kaitseõiguse tagamise põhimõtet või õigust õiglasele kohtumenetlusele, mis tagavad konkurentsiõiguse spetsiifilises valdkonnas samaväärse kaitse EIÕK artiklis 6 sätestatuga (punkt 406).

29. Seejärel sedastas Esimese Astme Kohus, et:

- küsimuses, millises ulatuses oli SGL vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale kohustatud 31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõudele vastama, tuleb

asuda seisukohale, et lisaks ainuüksi fakte puudutavatele küsimustele ja olemasolevate dokumentide esitamise nõudele palus komisjon SGL-il kirjeldada ka mitme SGL-i osavõtul toimunud koosoleku eesmärgi ja käiku ning nende koosolekute tulemusi / tehtud otsuseid, mistõttu oli selge, et komisjon kahtlustas, et nende koosolekute eesmärk oli takistada konkurentsi. Seetõttu oli ilmne, et selle nõudega kohustati SGL-i võtma omaks ühenduse konkrentsieeskirjade rikkumises osalemine (punkt 407).

30. Järgnevates punktides, mis on käesoleva apellatsioonkaebuse esemeks, sedastas Esimese Astme Kohus järgmist:

„408 Sama seisukoht tuleb võtta nõuete osas, millega paluti edastada nimetatud koosolekute protokollid, töömaterjalid ning asjakohased ettevalmistavad dokumendid ja käsikirjalised märkmed, koosolekutesse puutuvad muud märkmed ja järeldused, dokumendid päevakavade ja arutlusteemade kohta ning 1992–1998 rakendatud hinnatõusude elluviimise kavade kohta.

7 — 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij NV jt vs. komisjon (EKL 2002, lk I-8375).

8 — 18. oktoobri 1989. aasta kohtuotsus (EKL 1998, lk 3283).

409 Kuna SGL ei olnud 31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõudes esine-

vatele sellist laadi küsimustele kohustatud vastama, tuleb asjaolu, et ta küsitud kohta teabe siiski edastas, vaadelda kui ettevõtja vabatahtlikku koostööd, mis võib koostööteatise kohaselt olla aluseks trahvi vähendamisele.

411 Seega on komisjon kõnealuses kontekstis väärtalt hinnanud SGL-i asjakohase koostöö olulisust.”

31. Selles osas, milles informatsiooninõue puudutas hoiatavaid telefonikõnesid, sedastas Esimese Astme Kohus järgmist:

410 Seda järeldust ei sea kahtluse alla ka komisjoni argument, et asjakohast teavet ei esitatud vabatahtlikult, vaid vastuseks informatsiooninõudele. Koostööteatise peatüki D punkti 2 esimene taane ei nõua vabatahtlikku tegutsemist ainult ettevõtja initsiatiivil, vaid seab tingimuseks teabe esitamise, mis aitab toimepandud rikkumise asetleidmist „kinnitada”. Ka peatükk C, mis puudutab trahvisumma vähendamist suuremas ulatuses kui peatükis D sätestatud, võimaldab premeerida koostöö eest, mida tehakse „pärast seda, kui komisjon on oma otsuse alusel alustanud kartellis osalevate ettevõtjate uurimist”. Seega asjaolu, et SGL-ile saadeti määruse nr 17 artikli 11 lõike 1 alusel informatsiooninõue, ei saa olla määrav tegur ettevõtja poolt koostööteatise peatüki D punkti 2 esimese taande kohaselt tehtud koostöö käsitlemiseks vähem olulisena, eriti kuna selline nõue on vähemal määral sunnimeede kui asjaomase otsuse alusel toimuv uurimine.

„412 Komisjoni väite osas, et SGL ei andnud talle täielikku teavet selle kohta, milliseid ettevõtjaid oli SGL juunis 1997 eelseisvatest komisjoni uurimistest teavitatud, tuleb tunnistada tõsiasja, et 30. juuli 1997. aasta kirjas mainis SGL, et ta hoiatas VAW-d ja veel üht ettevõtjat, jättes aga mainimata UCAR-i. Samas on komisjon ise toonitanud, et SGL-i antud hoiatus mõjutas hinnangut tema rikkumise raskusastmele, tuues kaasa trahvisumma, mille hoiatav mõju oli tavapärasest suurem, ning hoiatamine oli põhjendatult käsitletav raskendava asjaoluna, kuna SGL-i tegu lõi vajalikud tingimused kartelli jätkumiseks ja selle kahjulike mõjude kestuse pikendamiseks. Järelikult ei olnud SGL kohustatud komisjonile teatama, et ta oli veel teisi ettevõtjaid hoiatanud. See informatsioon võimaldanuks komisjonil SGL-ile määratavat karistust raskendada. Komisjon on seega ka selles osas SGL-i tegevust väärtalt hinnanud, väites, et SGL-i vastus oli puudulik.”

VII. Õiguslik analüüs

32. Nagu eespool öeldud, puudutab komisjoni apellatsioonkaebus eeskätt punkte 408, 409, 410 ja 412.

33. Koostööteatise peatüki D punkti 2 esimese taande alusel vähendas komisjon oma otsusega 30% võrra SGL-i trahvisummat, mille ta vastasel korral oleks SGL-ile määranud. Vaidlustatud kohtuotsuses on mainitud, et komisjoni arvates „väärib ettevõtja trahvisumma vähendamist vaid juhul, kui tema koostöö on „vabatahtlik“ ja koostööd tehakse väljaspool „uurimispädevuse teostamist“: komisjon leidis, et oluline osa SGL-i esitatud teabest oli tegelikult vastus komisjoni ametlikule informatsiooninõudele ning et SGL-i selgitust käsitatakse vabatahtliku kaasaaitamisena koostööteatise tähenduses vaid juhul, kui esitatud teavet ei olnud artikli 11 alusel nõutud”. Lisaks esitas SGL 8. juuni 1999. aasta selgituse alles pärast vastava meeldetuletuse saamist, milles komisjon jättis endale õiguse teha artikli 11 lõike 5 alusel ametlik otsus.⁹

34. Esimese Astme Kohtu menetluses väitis SGL, et komisjon oli alahinnanud tema

koostööd koostööteatise tähenduses. SGL leidis, et ta ei olnud kohustatud vastama teatavatele komisjoni informatsiooninõude küsimustele, kuna sellisel juhul oleks tal tulnud iseenda vastu ütlusi anda. SGL väitis, et vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale oli tal isegi õigus keelduda kaasaaitamisest, kui see oleks aidanud tuvastada tema enda süütegu.

35. Esimese Astme Kohus leidis, et komisjon oli mitmes mõttes väärt hinnanud SGL-i koostöö olulisust ning seetõttu vähendas ta SGL-i trahvisummat.

36. Pärast väljakujunenud kohtupraktika meenutamist (punktid 402, 403 ja 404) käsitles Esimese Astme Kohus esiteks 31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõuet (punktid 407, 408 ja 409) ning seejärel 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõuet (punkt 412).

37. 31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõue puudutab küsimusi koosolekute kohta, millel osalesid grafiitelektroodide sektoris konkureerivad ettevõtjad. Muu hulgas palus komisjon kirjeldada SGL-i osavõtul toimunud koosolekute eesmärke, käiku, tulemusi ja tehtud otsuseid. Lisaks palus komisjon esitada teatavad dokumendid, muu hulgas

⁹ — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 401 osaliselt tsiteeritud komisjoni otsuse põhjendus 173.

koosolekute kutsed, päevakorrad, osalejate nimekirjad, käskkirjalised märkmed, töömaterjalid, ettevalmistavad dokumendid, planeerimist puudutavad dokumendid ja dokumendid hinnatõusude elluviimise kohta asjaomases ajavahemikus.¹⁰

38. Pärast seda, kui komisjon oli 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõudes väitnud, et ta oli ühelt ettevõtjalt teada saanud, et SGL oli seda ettevõtjat võimalikust eelseisvast uurimisest hoiatanud, küsis komisjon SGL-ilt, kas teda oli omakorda informeerinud mõni grafiitelektroodide sektoris tegutsev ettevõtja, paludes jaatava vastuse korral avalikustada komisjonile selle ettevõtja nimi. Teise küsimusega palus komisjon SGL-il nimetada ettevõtjad, keda ta oli eelseisvast uurimisest hoiatanud.¹¹

31. märtsi 1999. aasta informatsiooninõue

39. Esimese Astme Kohtu menetluses tunnistas komisjon, et koosolekute eesmärgi ja

10 — SGL vastas 25. mai 1999. aasta kirjaga (8. ja 10. küsimusele käibe ja müügitulemuste kohta) ja 8. juuni 1999. aasta selgitusega (ta märkis, et ta ei ole kohustatud vastama osaliselt 1.-5. ja 7. küsimusele ning et seetõttu tuleb tema vastust käsitleda esitatuna vabatahtlikult. Selgituses kirjeldas SGL koosolekuid, samuti lisas ta tema valduses olevad dokumendid).

11 — SGL vastas 30. juuli 1997. aasta kirjaga. Enne teisele küsimusele vastamist vaidlustas ta õigusliku aluse ja viitas oma kaitseõigustele.

käigu kohta küsimuste esitamisega ületas määruse nr 17 artikliga 11 talle antud uurimispädevust. See järeldus ei ole käesoleva apellatsioonkaebuse osa.

40. Erinevalt seisukohast, mida komisjon oma otsuses väljendas, leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 407–409 ning punktis 412, et SGL-i vastused määruse nr 17 artikli 11 lõike 2 alusel esitatud informatsiooninõudele andsid kõnealusele ettevõtjale õiguse trahvisumma vähendamiseks vastavalt koostööteatisele.

41. Lisaks jättis Esimese Astme Kohus tähelepanuta komisjoni väite, mille kohaselt peaks trahvisumma alandamise määr SGL-i vastuste puhul olema igal juhul väiksem trahvisumma alandamise määrast, mida oleks kohaldatud siis, kui ettevõtja oleks teabe avaldanud vabatahtlikult (vt punkt 410).

42. Komisjon leiab, et viidatud punktides on rikutud õigusnormi ning et selles osas on kohtuotsus vastuolus määruse nr 17 artikliga 15 koosmõjus artikliga 11 ning koostööteatisega. Lisaks on kohtuotsuse põhjendused puudulikud (ja vastuolulised), mistõttu on samuti rikutud õigusnormi.

43. Olgugi et komisjon esitas nimetatud väite koostööteatise kohaldamise kontekstis, puudutab see eeskätt Esimese Astme Kohtu järeldust ettevõtjate iseenda vastu ütluste andmisest keeldumise õiguse ulatuse kohta.

44. Üldteada on see, et komisjoni ülesanne on uurida EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjade rikkumisi ning määrata nende eest karistusi. Vastavalt määruse nr 17 artikli 11 lõikele 1 võib komisjon oma ülesande täitmiseks hankida vajalikku teavet. Kõigepealt on komisjon kohustatud küsima teavet tavalise ametliku informatsiooninõudega (artikli 11 lõige 2) ning juhul, kui ettevõtja seda nõuet ei täida, ametliku otsusega (artikli 11 lõige 5).¹²

45. Tuntud kohtuotsuses Orkem,¹³ milles Euroopa Kohtul tuli hinnata komisjoni uurimispädevust kaitseõiguste kontekstis, sedastas nimetatud kohus, et ettevõtjad on uurimistoimingute tegemisel kohustatud tegema aktiivset koostööd.

46. Komisjoniga aktiivse koostöö tegemise kohustus ei tähenda siiski seda, et ettevõtja on kohustatud iseenda vastu ütlusi andma, võttes konkurentsieeskirjade rikkumise omaks.

47. Siinkohal eristas Euroopa Kohus ühelt poolt küsimustele vastamist ja teiselt poolt dokumentide esitamist. Küsimustele vastamise osas tegi Euroopa Kohus veel omakorda vahet kahel olukorral. Ta sedastas, et komisjonil on õigus kohustada ettevõtjat vastama faktilisi asjaolusid käsitlevatele küsimustele, kuid tal puudub õigus nõuda ettevõtjalt vastuseid, millega ettevõtja võtaks rikkumise omaks. Just viimati nimetatud teabe puhul saab ettevõtja tugineda oma õigusele vaikida, mis on üks kaitseõigustest. Dokumentide osas ei piiranud Euroopa Kohus komisjoni uurimispädevust. Asjaomasel ettevõtjal on kohustus nõudmisel esitada uurimise esemega seotud olemasolevad dokumendid isegi siis, kui neid võidakse kasutada rikkumise tuvastamiseks.¹⁴

48. Raskekujuliste kartellide avastamiseks töötas komisjon välja leebema kohtlemise põhimõtted. Nimetatud koostööpoliitika on

12 — Määrusega nr 1/2003 loobuti kaheetapilisest menetlusest. Selle määruse artikli 18 alusel võib komisjon nõuda ettevõtjalt kohe teavet otsusega.

13 — Viidatud eespool, punktid 22 ja 27.

14 — Vt punktid 34 ja 35.

kehtestatud koostööteatisega. Vastutasuna koostöö eest (asjaomase teabe või tõendi esitamine) võidakse vähendada trahvisummat sõltuvalt koostööastmest.

ei saanud käsitada koostööna koostööteatise tähenduses.

49. Tuleb märkida, et koostööpõhimõtted ei põhine sunnil. Vastupidi, selle aluseks on vabatahtlik koostöö. Seega on koostöö eest trahvisumma alandamine kooskõlas kaitseõigustega ja eeskätt õigusega mitte anda ütlusi iseenda vastu.¹⁵

50. Lisaks vähendatakse trahvisummat haldusmenetlusele kaasaaitamise eest ainult siis, kui see võimaldas komisjonil kergemini rikkumist tuvastada ja vajaduse korral sellele rikkumisele lõpp teha.¹⁶

51. Käesolevas apellatsioonkaebuses väidab komisjon, et määruse nr 17 artikli 11 lõike 2 alusel nõutud teabe puhul olid täidetud kohtuotsuse Orkem kriteeriumid ning seda

52. Seega seisneb õiguslik küsimus selles, kas SGL-i vastust komisjoni informatsiooninõudele tuleb pidada vabatahtlikuks koostööks või kohustuse täitmiseks.¹⁷ Järelikult tuleb ennekõike uurida komisjoni esitatud küsimuste laadi. Teisisõnu, kas komisjon oleks saanud hankida nõutud teavet määruse nr 17 artikli 11 lõike 5 alusel? Jaatava vastuse korral on asjaomase ettevõtja poolt teabe esitamine pelgalt määruse nr 17 artiklist 11 temale tuleneva kohustuse täitmine. Sellise „koostöö” puhul ei ole tegemist koostööga koostööteatise tähenduses. Juhul kui vastus sellele küsimusele on eitav ja asjaomane ettevõtja siiski esitab teavet, tuleb niisugust tegevust käsitada koostööna koostööteatise tähenduses.

53. Kõrvalmärkusena tahaksin öelda, et juhul, kui ettevõtja võtab komisjoniga ühendust ning avaldab soovi teha koostööd, võib juhtuda, et komisjon vajab lisateavet, mis on ulatuslikum kui asjaomase ettevõtja poolt juba esitatud teave. Sellist teavet võib komis-

15 — 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-57/02 P: Acerinox vs. komisjon (EKL 2005, lk I-6689, punktid 87–89).

16 — Vt 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-297/98 P: SCA Holding vs. komisjon (EKL 2000, lk I-10101, punkt 36). Vt seoses koostööteatisega 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P—C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørintudstri (EKL 2005, lk I-5425, punktid 395 ja 396).

17 — Õiguslikult ei ole ettevõtja kohustatud vastama artikli 11 lõike 2 alusel esitatud informatsiooninõudele. Ometi võib juhul, kui ettevõtja keeldub vastamast, nõuda komisjon teabe esitamist artikli 11 lõike 5 alusel tehtud otsusega. Vastamata jätmine on karistatav. Seega kokkuvõttes võib öelda, et komisjoni informatsiooninõudele vastamine on kohustuslik.

jon hankida kirjaliku informatsiooninõudega. On ilmselge, et niisuguseid informatsiooninõudeid ja vastuseid nende tuleb arvesse võtta asjaomase ettevõtja koostöötahte tervikuna hindamisel koostööteatise alusel.

nimetatud kohus tegi vahet „lubatud” ja „lubamatutel” dokumentidel. Teisisõnu, kuna komisjon ei saanud kohustada SGL-i vastama küsimustele koosolekute eesmärgi, tulemuste ja otsuste kohta, ei saanud ta nõuda ka sellega seotud dokumentide esitamist.

54. Hindamaks, kas trahvisumma vähendamine oli mõeldav, kontrollis Esimese Astme Kohus eeltoodud asjaolusid. Ta uuris, kas SGL oli kohustatud nõutud dokumente esitama.

57. Minu arvates on niisugune hinnang ekslik või vähemalt puudulik kolmel eri põhjusel.

55. Esimese Astme Kohus järeldas õigesti, et küsimus koosolekute eesmärgi ja tulemuste kohta oli lubamatu, kui ta uuris, kas informatsiooninõue sisaldab küsimusi, millele vastamist ei olnud komisjonil määruse nr 17 artikli 11 lõike 5 alusel õigust nõuda. Sellistele küsimustele vastamine oleks paratamatult iseenda vastu ütluste andmine. Nagu eespool sedastatud, tunnistas komisjon seda Esimese Astme Kohtus. See järelendus ei ole käesoleva apellatsioonkaebuse esemeks.

58. Esiteks, kuna punktid 408 ja 409 puudutavad „dokumente”, mitte „küsimustele” vastamise nõuet, siis ei rakendanud Esimese Astme Kohus kohtupraktikas kinnistunud ühelt poolt dokumentide ja teiselt poolt küsimustele antud „vastuste” eristamist. Vähemalt ei kohaldanud nimetatud kohus kohtupraktikast tulenevaid põhimõtteid käesoleva juhtumi asjaoludele.

56. Seejärel märkis Esimese Astme Kohus, et sama kehtib ka teatavate dokumentide kohta. Ta leidis, et nende dokumentide esitamise nõude laad tingis selle, et SGL oleks pidanud omaks võtma ühenduse konkurentsieskirjade rikkumises osalemise. Seega tundub, et

59. Teiseks, nagu komisjon õigesti märkis, on Esimese Astme Kohtu põhjendused vastuolulised. Kõigepealt kordas Esimese Astme Kohus sõnaselgelt põhimõtteid, mis tulenevad kohtuotsusest Orkem ja tema enda otsusest Mannesmannröhren-Werke¹⁸.

¹⁸ — 20. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas T-112/98: Mannesmannröhren-Werke vs. komisjon (EKL 2001, lk II-729).

Punktides 403, 406 ja 407 viitab Esimese Astme Kohus väljakujunenud kohtupraktikale, kuid seejärel punktis 408 väidab ta sellele kohtupraktikale vastupidist. See kohtupraktika on mitmel korral leidnud kinnitust ja viimati tehti seda nn sulami lisamaksu käsitlevates kohtuasjades.¹⁹

60. Euroopa Kohus leidis tõepoolest kohtuotsuses *Limburgse Vinyl Maatschappijjt*,²⁰ mis on samuti tuntud kohtuasjana PVC II, et pärast otsust kohtuasjas *Orkem* on Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika edasi arenenud kohtuotsustes *Funke, Saunders vs. Ühendkuningriik ja J. B. vs. Šveits*. Kuid sellest hoolimata ei näinud Euroopa Kohus mingit põhjust oma senise praktika muutmiseks, nagu Esimese Astme Kohus ka ise on märkinud.²¹ Seepärast on Esimese Astme Kohtu järeldused ilmselgelt vastuolus senise kohtupraktikaga. Liiatigi võib kohtuotsuse asjaomastest punktidest edutult otsida põhjendust nimetatud asjaolu kohta, mis iseeneest on märkimisväärne.

61. Kuigi Esimese Astme Kohus tõdes, et kohtuotsusega LVM ei ole kohtupraktikat muudetud, jõudis ta ise siiski teistsugusele järeldusele. Vaidlustatud kohtuotsuses ei ole seda põhjendatud. Nagu eespool mainitud, on see ka vastuoluline. Ainuüksi seetõttu tuleb Esimese Astme Kohtu järeldus punktis 408 jätta tähelepanuta.

62. Euroopa Kohus hindab kõrgelt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat. Samuti on tõi see, et Euroopa Kohus ei pidanud nimetatud kohtuasjas tegelikult selle küsimusega tegelema, kuna see apellatsioonkaebus tugines väidetavale iseenda vastu ütluste andmise keeldumise õiguse rikkumisele.²² Võib küsida veel üldisemalt, kas on üldse põhjust muuta kohtupraktikat, mis tugineb kohtuotsusele *Orkem* ja mida seni on järgitud märksa hilisemat Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat arvestades. Järgnevalt selgitan, et minu arvates puudub selleks kaalukas põhjus.

63. Esiteks tuleb meeles pidada, et viidatud kohtupraktika käsitles füüsilisi isikuid „klas-sikalise” kriminaalmenetluse kontekstis. Konkurentsiõigus puudutab ettevõtjaid. Komisjonil on õigus kohaldada trahvi ainult ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumise eest. Euroopa Inimõiguste Kohtu õiguslikke seisukohti ei saa vahetult üle kanda juriidilistele isikutele või ettevõtjatele.²³ Sellega seoses tooksin ma näite teisest õiguskorrast, kus õigus mitte anda ütlusi iseenda vastu laieneb ainult füüsilistele isikutele ning nimetatud õigusele ei saa tugineda juriidilised isikud.²⁴ Amee-

19 — Kohtuotsus *Acerinox*, punkt 86; 14. juuli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-65/02 P ja C-73/02 P: *ThyssenKrupp vs. komisjon* (EKL 2005, lk I-6773, punkt 49).

20 — 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/99 P ja C-254/99 P: *Limburgse Vinyl Maatschappij NV jt vs. komisjon* (EKL 2002, lk I-8375).

21 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 405.

22 — Kohtuotsus *Limburgse Vinyl Maatschappij NV jt*, punktid 274–276.

23 — Mõnes liikmesriigis võivad ametiasutused vastavalt siseriiklikule õigusele kohaldada muud liiki karistusi, nt võib juhatuse liikmele või tegevjuhile, kes vastutab äriühingu poolt toimepandud EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumise eest, kohaldada karistusena vangistust. Võib eeldada, et vastavalt sellele on menetluslikud õigused ja tagatised ulatuslikumad.

24 — *US Supreme Court vs. Whit* 322 US 694(1944).

meerika Ühendriikides ei saa ettevõtjad tugineda põhiseaduse viiendale muudatusele. Viies muudatus sätestab, et „ühtegi isikut ei saa seoses kriminaalasjaga kohustada iseenda vastu ütlusi andma”. Kõnealune õigus või privileeg mitte anda ütlusi iseenda vastu on isiklik õigus. Seda saab kohaldada ainult füüsiliste isikute suhtes. Juriidiline isik ei saa tugineda viiendale muudatusele selleks, et vaikida. Teisisõnu, juriidiline isik on kohustatud vajadusel dokumendid esitama.

tatud ulatuses. Seda kohtuotsust kinnitas hiljem kohtuotsus Colas Est.²⁶ Nimetatud kohtuotsuses leidis Euroopa Inimõiguste Kohus sarnaselt kohtuotsusega Niemietz, et teatavatel juhtudel võib artikliga 8 tagatud õigusi tõlgendada nii, et nendega on hõlmatud õigus austada ettevõtja registrijärgse asukoha, filiaali või teiste ärruumide puutumatumust. Sellele kohtupraktikale tuginedes sedastas Euroopa Kohus kohtuotsuses Roquette Frères,²⁷ et „[n]imetatud põhimõtte ulatuse kindlaksmääramisel seoses ärruumidele laieneva kaitsega tuleb arvesse võtta kohtuotsusest Hoechst tulenevat Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat. Vastavalt sellele kohtupraktikale võib teatavatel juhtudel EIÕK artiklis 8 sätestatud kodu kaitse esiteks laiendada ka ärruumidele [viide kohtuotsusele Colas Est, punkt 41] ning teiseks võib EIÕK artikli 8 lõikes 2 sätestatud sekkumisõigus ulatuda kutse- või äritegevusega või ärruumidega seotud juhtudel tavalisest kaugemale [viide kohtuotsusele Niemietz, punkt 31]”.

64. Teiseks, vaidlus puudub selles, et Euroopa Inimõiguste Kohus on laiendanud teatavaid õigusi ja vabadusi ettevõtjatele ja teistele juriidilistele isikutele. Sama kehtib ka ühenduse õiguse ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta. Teisisõnu, Euroopa Inimõiguste Kohus teeb samuti vahet ühelt poolt füüsilistele isikutele ja teiselt poolt juriidilistele isikutele laieneva kaitse ulatuses. See ilmneb EIÕK-is, näiteks artiklis 8 sätestatud teiste põhiõiguste käsitlest. Näiteks märkis Euroopa Inimõiguste Kohus kohtuasjas Niemietz,²⁵ et ärruumid võivad olla vähem kaitstud kui kodud. Nimetatud kohus leidis, et mõiste „kodu” võib hõlmata ka füüsilisest isikust ettevõtja kontorit ning et selline tõlgendus ei peaks olema lepinguosalistele ebaõiglaseks takistuseks, kuna neile jääb sekkumisõigus artikli 8 lõikega 2 sätes-

65. Kolmandaks, seoses EIÕK artikliga 6 on määrav asjaolu, et dokumentide esitamise

25 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas Niemietz, A-seeria, nr 251-B.

26 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. aprilli 2002. aasta otsus kohtuasjas nr 37971/97: Colas Est jt vs. Prantsusmaa (*Recueil des arrêts et décisions* 2002-III).

27 — 22. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-94/00: Roquette Frères (EKL 2002, lk I-9011, punkt 29).

nõue ei vastandu õigusele vaikida. Euroopa Inimõiguste Kohus ei ole tunnustanud täielikku vaikimise õigust. Kohtuotsuses Saunders sedastas kohus, et „[õ]igus mitte anda ütlusi iseenda vastu on ennekõike seotud süüdistatava vaikimissoovi austamisega. Üldise arusaama kohaselt ei laiene see EIÖK lepinguosaliste õigussüsteemides ja ka mujal kriminaalmenetluses kasutatavale materjalile, mida võib hankida süüdistatavalt sunni rakendamisel, kuid mis on olemas sõltumatult kahtlusaluse tahtest, muu hulgas *dokumendid*, mis on saadud läbiotsimisloa alusel, hingeõhu analüüsid, vere- ja uriiniproovid ning kehakoed DNA testimiseks.”²⁸ Viimati leidis see õiguslik seisukoht kinnitust kohtuotsuses *J. B vs. Šveits*.

66. Seega ei hõlma õigus mitte anda ütlusi iseenda vastu teavet, mis on olemas sõltumatult süüaluse tahtest, nagu muu hulgas dokumendid. Dokumentide esitamist on lubatud nõuda ning neid võib kasutada tõendina. Sellega seoses viitaksin ma eeskätt dokumenteeritud teabele, nagu turundus- või hinnastrateegiad, mida kasutatakse ettevõttesiseses töös ja otsuste langetamiseks. Ettevõttesiseselt kasutatava teabe esitamist võib nõuda. Tõepoolest võib teabest nähtuda

kartellikokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse tõenäolisus, kuid siin ei ole tegemist veel enda vastu ütluste andmisega. Seda tõenäolisust saab veel ümber lükata. Sellest kaugemale ulatuv tõlgendus tähendaks kohutapraktika ilmajätmist objektiivsest elemendist, mis häiriks tasakaalu õiguse rakendamisel.

67. Lõpetuseks tuleb öelda, et juriidiliste isikute põhiõiguste ja konkurentsieeskirjade rakendamise vastastikune mõju ongi tasakaalustamise küsimus: kaalul on ühelt poolt põhiõiguste kaitse ja teiselt poolt ühenduse konkurentsioiguse tõhus rakendamine. Nagu Euroopa Kohus on sedastanud kohtuotsuses *Eco Swiss*,²⁹ on EÜ artikkel 81 põhimõttelise tähtsusega säte, mis on oluline ühendusele usaldatud ülesannete täitmiseks ja eeskätt siseturu toimimiseks. EÜ artikkel 81 on osa avalikust poliitikast. Kui jätta komisjon ilma dokumentide nõudmise õigusest, siis muutub komisjoni poolt konkurentsioiguse rakendamine ühenduse õiguskorras ülimalt sõltuvaks vabatahtlikust koostööst või selliste sunnivahendite nagu etteteatamata kontrollkäik rakendamisest. On ilmselge, et ühenduse avaliku õiguskorra põhiliste doktriinide rakendamine mõistlike vahenditega peab olema ka edaspidi võimalik, nii nagu on ilmselge ka see, et kaitseõigusi tuleb austada.

28 — Punkt 69 (kohtujuristi kursiiv).

29 — Vt 1. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-126/97: *Eco Swiss China Time Ltd ja Benetton International NV* (EKL 1999, lk I-3055).

Minu arvates on viimati nimetatud tagatud. Praegu tuleneb kohtupraktikast seisukoht, et kostjal on siiski võimalik väita haldusmenetluses või ühenduse kohtus, et tema esitatud dokumentidel on erinev tähendus võrreldes komisjoni poolt neile antuga.

30. juuni 1997. aasta informatsiooninõue

68. Käesolevas asjas oli asjaomaste dokumentide puhul tegemist olemasolevate dokumentidega, mille esitamist oleks viimase võimalusena võinud nõuda artikli 11 lõike 5 kohase otsusega ning mille esitamine oleks dokumentide valdamisel olnud ettevõtjale kohustuslik.

70. Seoses 30. juuni 1997. aasta informatsiooninõudega, st teise küsimusega, millega SGL-il paluti nimetada ettevõtjad, keda ta oli hoiatanud, võiksid kasulikud olla järgmised märkused.

69. Ma leian, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, kuna puudub alus alandada trahvisummat ka koostööteatise alusel. Komisjon nentis vaidlustatud komisjoni otsuses, et ta ei hüvitanud sellist teabe edastamist, mille puhul ta leidis, et selle oli SGL kohustatud edastama vastuseks informatsiooninõudele. Ta võttis arvesse SGL-i esitatud teavet, mis oli ulatuslikum määruse nr 17 artikli 11 lõike 2 alusel nõutust. Samas arvestas Esimese Astme Kohus SGL-i trahvisumma vähendamisel nõudega kirjeldada mitme koosoleku eesmärki ja tulemusi. Kuna komisjon tunnistas, et nõude kõnealune osa oli lubamatu, siis ei oleks Esimese Astme Kohus üldse pidanud selle osaga trahvisumma määramisel arvestama.

71. Komisjon märgib, et vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktile 412 tundub, et Esimese Astme Kohtu arvates oli komisjoni eesmärk saavutada rikkumise omaksvõtt, mistõttu SGL-ile laienesid vastavalt kohtuotsusele Orkem kaitseõigused ja järelikult oli tal õigus trahvisumma alandamisele koostööteatise alusel.

72. Komisjon väidab, et esitatud küsimusega ei ületanud ta oma uurimispädevust ja seega ei olnud ka küsimusele antud vastus määruse nr 17 artikli 11 alusel nõutust ulatuslikum. Järelikult ei esinenud ühtegi koostööteatise sätestatud trahvisumma vähendamise alust. Kuna SGL-i vastus oli ebatäielik ja eksitav, lisandus veel teine põhjus mitte vähendada trahvisummat koostööteatise alusel.

73. Komisjoni sõnul ei ole kõnealuse küsimuse puhul tegemist küsimusega, millele vastamine oleks tähendanud rikkumise omaksvõttu. Siinkohal märgib komisjon, et Esimese Astme Kohus on ka ise leidnud, et selline hoiatamine ei ole käsitletav EÜ artikli 81 rikkumisena. Komisjoni arvates seisneb küsimus hoopis selles, kas nõutud vastuse enda pinnalt saab järeldada, et rikkumine on aset leidnud, mille tagajärjel ootaks ettevõtjat karistus ainuüksi antud vastuse tõttu. Komisjoni arvates on vastus eitav. Asjaolu, et hoiatamist käsitletakse raskendava asjaoluna, ei anna põhjust selliseks järelduseks. Sellisele järeldusele jõudmiseks oleks komisjon pidanud ennekõike tuvastama rikkumise. Teave hoiatuste kohta seda ei asenda.

74. Liiatigi tegi Esimese Astme Kohus komisjoni sõnul loogikavea. Asjaolu, et komisjon käsitles hoiatamist raskendava asjaoluna, ei kuulu rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude tuvastamise juurde, vaid tema kaalutusõiguse teostamise juurde trahvisumma määramisel. Esimese Astme Kohtu loogikat järgides oleks jõutud järeldusele, et kui komisjon oleks otsustanud jätta trahvisumma raskendava asjaolu tõttu korrigeerimata, siis oleks ta saanud küsimust esitada.

75. Nagu ma juba oma ettepanekus kohtuasjas C-308/04 P selgitasin, leidis Esimese Astme Kohus õigesti, et SGL-i poolt teiste

ettevõtjate eelseisvast uurimisest hoiatamine ei olnud konkreetne ja eraldiseisev rikkumine, vaid tegevus, mis raskendas tuvastatud rikkumist ning seetõttu võib hoiatamist trahvisumma määramisel raskendava asjaoluna arvesse võtta.

76. Seega on tõsi, et niisuguse käitumise puhul ei ole iseenesest tegemist rikkumisega ning tõsi on ka see, et enne kui komisjon saab seda raskendava asjaoluna arvesse võtta, peab ta esmalt tõendama rikkumise. Ometi on selline käitumine asjaolu, mis võib kaasa tuua trahvisumma suurendamise, ning sel juhul tuleb komisjonil seda mõistlikult põhjendada. Asjaolu, et komisjonil on trahvisumma määramisel kaalutusõigus, ei puutu üldse asjasse. Komisjonil on kaalutusõigus ka seoses algse rikkumisega, kuid see on samuti asjakohatu küsimuse puhul, kas teatavale küsimusele vastamine ärgitab enda vastu ütlusi andma.

77. Seega märkis Esimese Astme Kohus õigesti vaidlustatud kohtuotsuse punktis 412, et SGL ei olnud kohustatud komisjoni informeerima, et ta oli hoiatanud teisi ettevõtjaid. Kuigi komisjonil oli õigus esitada hoiatamise kohta küsimus, ei saanud ta SGL-i kohustada sellisele küsimusele vas-

tama. Vastupidi komisjoni väitele ei puuduta kõnealune küsimus objektiivseid asjaolusid.

Lõppmärkused ja järeldus

78. Ometi tuleb märkida, et SGL andis sellest hoolimata, et ta ei olnud kohustatud komisjoni küsimusele vastama, komisjonile siiski ebatäieliku ja eksitava vastuse. Ei saa väita, et sellist käitumist saaks pidada koostöötahte avalduseks ning selles osas oleks kohtuotsus puudustega. Siinkohal ma lihtsalt viitan kohtupraktikale, milles Euroopa Kohus on sedastanud, et koostööteatise tekstis ja eelkõige sissejuhatuses ja peatüki D punktis 1 esinevast koostöö mõistest endast ilmneb, et üksnes siis, kui asjaomase ettevõtja käitumine tõendab sellist koostöötahet, võidakse selle koostööteatise alusel trahvisummat vähendada ning et koostööteatise kirjeldatud koostöö mõistest ja eeskätt peatüki D punktist 1 ilmneb, et üksnes siis, kui asjaomase ettevõtja käitumine tõendab sellist koostöötahet, võidakse koostööteatise alusel trahvisummat vähendada.³⁰

80. Minu eelnevatest märkustest ja kohtupraktikast, mis käsitleb määruses nr 17 sätestatud „koostöö” ja koostööteatise tuleneva vabatahtliku koostöö vahekorda ja selle tagajärgi trahvisummale, järeldub, et:

- ettevõtja on põhimõtteliselt kohustatud tegema komisjoniga koostööd vastavalt määrusele nr 17 (vt kohtuotsus Orkem);
- kui ettevõtja piirdub määruse nr 17 alusel nõutud koostööga (nüüd määrus nr 1/2003), siis sellist koostööd ei saa mingil juhul käsitada raskendava asjaoluna ning see ei anna alust trahvisumma suurendamiseks;³¹

79. Eeltoodud põhjendusest lähtudes puudub alus trahvisumma vähendamiseks koostööteatise peatüki D punkti 1 alusel.

- kui ettevõtja vastab määruse nr 17 artikli 11 alusel esitatud informatsiooninõudele, millega komisjon ületab oma

30 — Vt seoses sellega eespool 16. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dansk Rørintustri, punktid 388–403.

31 — Vt 16. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dansk Rørintustri, punkt 352.

uurimispädevust (kui küsimused on sellised, et komisjon ei saa ettevõtjat kohustada neile vastama), siis seda vastust võib käsitleda koostööna koostööteatise tähenduses;

- ettevõtja võib saada leebema kohtlemise osaliseks koostööteatise alusel juhul, kui ta väljendab koostöötahtet ning kui see koostöö võimaldas komisjonil kergemini rikkumist tuvastada ja vajaduse korral sellele rikkumisele lõpp teha.

81. Eeltoodud põhjendustest ilmneb, et vaidlustatud kohtuotsusega on rikutud õigusnorme. Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimesele lõigule tühistab Euroopa Kohus Esimese Astme Kohtu otsuse, kui apellatsioonkaebus on põhjendatud. Kui menetlusstaadium lubab, võib ta ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, või suunata asja otsustamiseks tagasi Esimese Astme Kohtusse.

82. Minu arvates on täidetud lõpliku otsuse tegemise tingimused. Põhiliselt vähendas

Esimese Astme Kohus SGL-i trahvisummat 10% võrra koostööteatise peatüki D punkti 2 esimese ja teise taande alusel, nii nagu ta oli toiminud ka teatud teiste kartellis osalenud ettevõtjatega,³² kuid SGL-i suhtumisest tulevalt vähendas ta hiljem SGL-i trahvisummat 2–8% võrra.³³ Seega, osa 10-protsendilise määra aluseks on peatüki D punkti 2 teine taane ning kohtuotsusest järeldub, et trahvisumma vähendamine 2% võrra on samuti seotud selle osaga. Trahvisumma vähendamine ülejäänud osas pidi SGL-i premeerima vastuste eest komisjoni küsimusele, millega komisjon oli Esimese Astme Kohtu arvates ületanud oma pädevuse piire ning millele vastamist käsitles nimetatud kohus koostööna koostööteatise tähenduses. Tegelikult oli ainult väike osa komisjoni esitatud küsimustest sellised, milleks komisjonil ei olnud õigust asjaomast ettevõtjat vastama kohustada, nagu on selgitatud eespoolt punktis 69. See vastuse osa vastab ühele viiendikule asjaomasesest nõutud teabest. Seega tundub mulle põhjendatud olevat trahvisumma vähendamine kokku 4% võrra lisaks 30%-le vähendamisele komisjoni poolt. See tähendab, et trahvisummaks tuleb määrata 75,7 miljonit eurot.

32 — Vastavalt komisjoni otsusele (vt põhjendus 41) ei vaidlustanud ükski kartellis osalenud ettevõtja sisuliselt asjaolusid, millele komisjon oma vastuväites tugines. Äriühingutele SGL, UCAR, C/G ja VAW määratud trahvisumma alandamine tugines üksnes peatüki D punkti 2 teisele taandele. Komisjon väitis Esimese Astme Kohtus, et ta alandas trahvisummat punkti D punkti 2 mõlema taande alusel, olgugi et ta tunnistas, et oli ekslikult jätnud peatüki D teise taande mainimata. Esimese Astme Kohus leidis, et seda oleks tulnud otsuses mainida (otsuse punkt 415). Esimese Astme Kohus vähendas seejärel trahvisummasid vastavalt 10%, 10% ja 20% (VAW ei kaevanud otsust edasi), korrigeerides neid koostööteatise peatüki D punkti 2 esimese ja teise taande alusel: koostöövalmide käitumisele uue hinnangu andmine vastavalt esimesele taandele ning tunnustamine asjaolude vaidlustamata jätmise eest vastavalt teisele taandele.

33 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 418.

VIII. Ettepanek

83. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha käesolevas asjas järgmine otsus:

- tühistada Esimese Astme Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-239/01;
- määrata trahvisummaks 75,7 miljonit eurot;
- mõista kohtukulud välja SGL-ilt.